

Laagland Archeologie Rapport 1061

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase

**Wethouder H. Euvingstraat
6, Gees, Gemeente
Coevorden (DR)**

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

januari 2023

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
CPO Gees Klimopschool

Colofon

v3

Laagland Archeologie Rapport 1061

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase Wethouder H. Euvingstraat 6
te Gees, gemeente Coevorden (DR)

Auteur: L.C. Nijdam

In opdracht van: CPO Gees Klimopschool

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: E.W. Brouwer

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, januari 2023

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in januari 2023 een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd op het adres Wethouder H. Euvingstraat 6 te Gees. Het onderzoek vond plaats in verband met de nieuwbouw van vijf woningen. Op de locatie met een oppervlakte van circa 3500 m² staat momenteel een schoolgebouw. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003. Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd. Uit dit bureauonderzoek blijkt dat Gees ligt op een uitloper van het Drents keileemplateau met een hoge archeologische verwachting. Er is een hoge verwachting voor archeologische resten van landbouwsamenlevingen uit het Neolithicum t/m late middeleeuwen. Daarnaast is er een middelhoge kans op archeologische resten uit de periode Paleolithicum - Mesolithicum. Het plangebied ligt op de rand van de Geeser es. De natuurlijke bodem in het dekzand of keizand zou bestaan uit looppodzolgronden en op de es liggen hoge zwarte enkeerdgronden. Het voorkomen van lage walletjes op de hoogtekkaart duidt mogelijk op de aanwezigheid van een *celtic-field* ten zuiden, oosten en mogelijk doorlopend tot in het plangebied.

Het verkennend booronderzoek bestond uit het plaatsen van zes verkennende boringen tot maximaal 140 cm -mv. In 5 van de 6 boringen is onder een opgebrachte of geroerde laag een uitgeloopte akkerlaag aangetroffen met een dikte van circa 20 cm. Deze begraven akkerlaag gaat scherp over in de onderliggende C-horizont in dekzand. De op basis van de bodemkaart verwachte natuurlijke podzolbodem is waarschijnlijk verploegd en opgenomen in deze uitgeloopte akkerlaag. De top van deze laag ligt tussen 55 en 70 cm -mv.

De aangetroffen uitgeloopte akkerlaag kan zijn oorsprong hebben in de periode neolithicum - volle middeleeuwen, waarschijnlijk uit de periode vóór het opbrengen van het plaggendek. Deze uitgeloopte akkerlaag is een archeologisch waardevolle laag. Daarnaast kunnen in en onder deze laag, dus op twee niveaus archeologische grondsporen aanwezig zijn afkomstig van landbouwsamenlevingen uit de periode neolithicum - vroege middeleeuwen. De kans op archeologische resten van jagers en verzamelaars uit de periode laat-Paleolithicum - Mesolithicum wordt laag ingeschat. Als gevolg van grondbewerking zullen sporen uit deze perioden verloren zijn gegaan. Het is niet duidelijk in hoeverre een eventuele kruipruimte onder het bestaande schoolgebouw de uitgeloopte akkerlaag heeft aangetast. Vooral nog wordt ervan uit gegaan dat de uitgeloopte akkerlaag ook onder het schoolgebouw aanwezig is.

Het wordt aangeraden om graafwerkzaamheden in het adviesgebied dieper dan 50 cm -mv te voorkomen. Is dit onwenselijk of onwerkbaar dan wordt aangeraden om een archeologisch karterend onderzoek uit te voeren door middel van een karterend proefsleufonderzoek. Voor het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld en te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid in dit geval de gemeente Coevorden.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar regio-archeoloog, dr. O. Satijn.

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	6
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	7
1.5 Geplande verstoring	9
1.6 Gemeentelijk beleid	9
1.7 Onderzoeksdoel	9
2 Inventarisatie	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	10
2.3 Archeologie	13
2.3.1 Bekende archeologische waarden	13
2.3.2 Waarnemingen	13
2.3.3 AMK-terreinen	14
2.3.4 Gemeentelijke beleidskaart	14
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	14
2.4 Oude kaarten en korte historie	15
3 Conclusie en verwachtingsmodel	18
3.1 Conclusie	18
3.2 Verwachtingsmodel	18
4 Veldonderzoek	19
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	19
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	19
4.3 Resultaten: archeologie	20
5 Conclusie en verwachting	21
6 Selectieadvies	22
literatuur	23
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	24
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	25
BIJLAGE 3 beleidskaart	26
BIJLAGE 4 Geomorfologische kaart	28
BIJLAGE 5 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	29
BIJLAGE 6 Niet toegankelijk delen plangebied	30
BIJLAGE 7 Boorpuntenkaart	31
BIJLAGE 8 Boorstaten veldonderzoek	32

HOOFDSTUK **1** INLEIDING

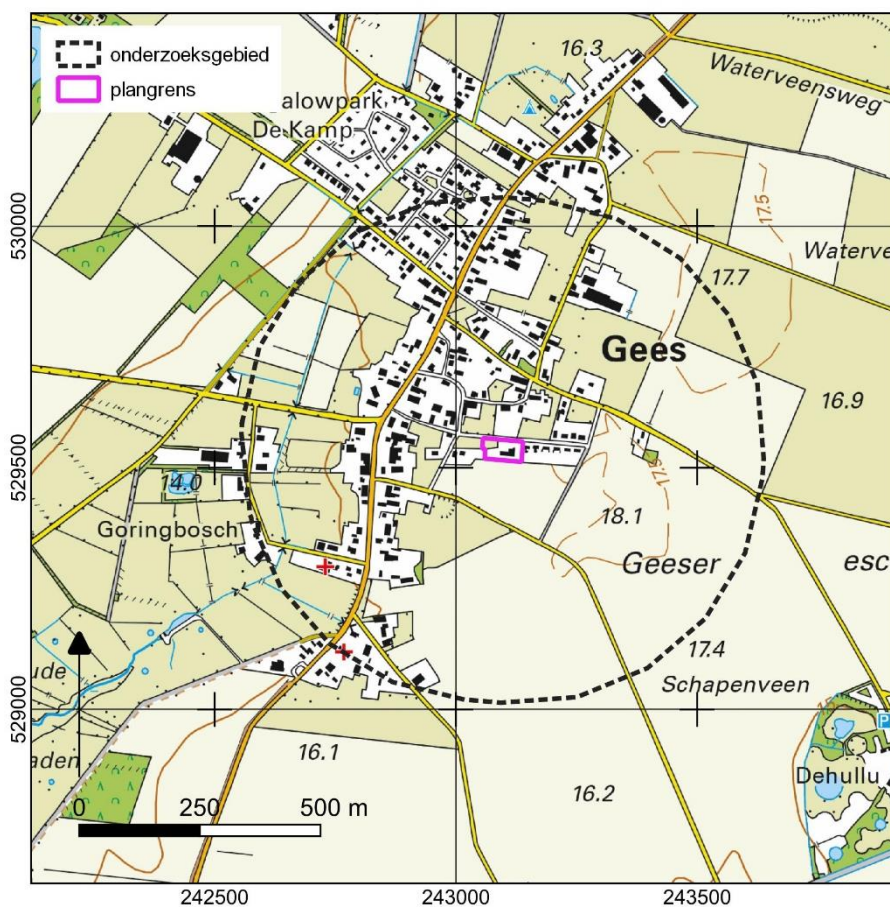
1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de nieuwbouw van vijf woningen inclusief alle infrastructuur aan de Wethouder H. Euvingstraat 6 te Gees (gemeente Coevorden, DR). Het terrein waarop de ontwikkelingen plaatsvinden heeft een oppervlakte van 3500 m². Voor de bouw van vijf woningen is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

De gemeente Coevorden heeft een eigen archeologiebeleid dat is verankerd in het bestemmingsplan. Op basis van het bestemmingsplan 'Kernen' (vastgesteld 2020-11-09) dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied is gelegen aan de zuidzijde van het dorp Gees, ten zuiden van de Wethouder H. Euvingstraat. Het terrein is momenteel bebouwd met een schoolgebouw. Het plangebied heeft een omvang van circa 3500 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone met een straal van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen (zie afbeelding 1). Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

1.3 ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Drenthe
Gemeente	Coevorden
Plaats	Gees
Beheerder/eigenaar grond	CPO Gees Klimopschool
Toponiem	Wethouder H. Euvingstraat 6
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	2277 en 2339 (oostelijk deel)
Laagland Archeologie projectnummer	GEHE231
Datum conceptrapportage	31 januari 2023
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	243055/529558

¹ kadastralekaart.com

	243139/529553
	243136/529512
	243057/529519
Kaartblad ²	17G
Oppervlakte Plangebied	3500 m ²
Datering	Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd
Complextype	Nederzetting
Onderzoeksmeldingsnr	5329503100
AMK-terrein	nvt
Vondstmeldingsnr.	nvt
Type onderzoek	Bureauonderzoek en IVO verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	27 januari 2023
Datum eind veldonderzoek	27 januari 2023
Opdrachtgever	CPO Gees Klimopschool
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	Gemeente Coevorden
Adviseur namens bevoegde overheid	Het Oversticht, dhr. O. Satijn
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV Noordelijk Archeologisch Depot (NAD)
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo
Projectleider/opsteller onderzoek	L.C. Nijdam

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

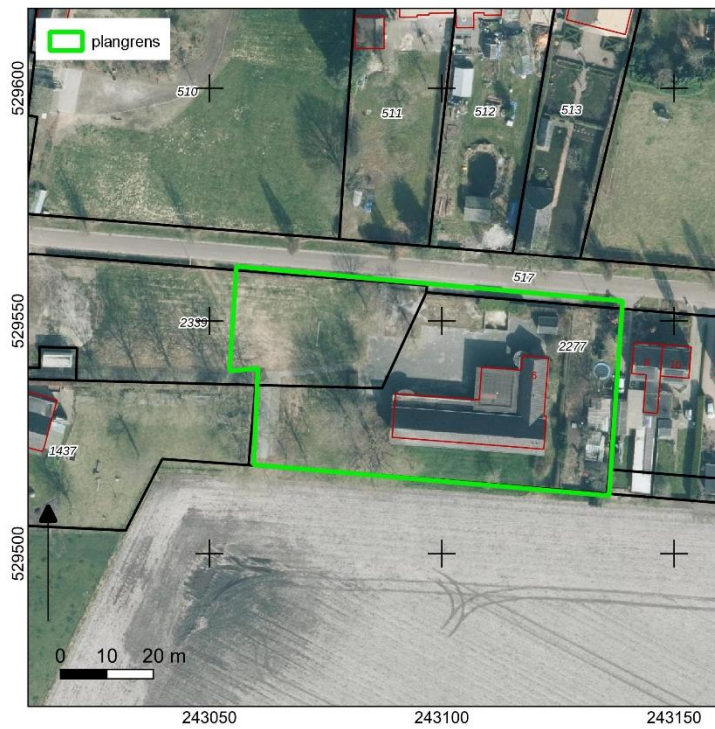
Het plangebied is momenteel in gebruik voormalige schoolterrein met schoolgebouw, schoolplein, speelveld en groenstrook rondom. Er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil zijn in dit stadium niet bekend. Op basis van het grondgebruik worden geen bijzonderheden verwacht. Onderstaande afbeelding 2 toont de huidige situatie op een luchtfoto. Afbeelding 3 toont een schets van de gewenste nieuwe situatie.

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

Bureauonderzoek en IVO verkennende fase Wethouder H. Euvingstraat 6 te Gees, gemeente Coevorden (DR)

Afbeelding 2. Huidige situatie op luchtfoto met de. Bron:pdok.nl

Afbeelding 3. Gewenste toekomstige inrichting.

1.5 GEPLANDE VERSTORING

Er zijn vijf woningen (w1 t/m w5) verdeeld over het terrein voorzien. Centraal in het noordzijde zijn 14 parkeerplaatsen rondom een verhardingsstrook gepland. De exacte bodemverstoring is nog onbekend en hangt onder andere af van de uitkomsten van onderhavig onderzoek en de gekozen funderingstechniek. Daarnaast zal riolering en andere ondergrondse infrastructuur worden aangelegd.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Op basis van de archeologische beleidskaart van de Gemeente Coevorden (zie Bijlage 3) ligt op de noordwestelijke helft van het plangebied de dubbelbestemming Waarde Archeologie 4. Het gaat om de bufferzone van AMK-terrein 14500. Deze waarde is opgenomen in artikel 48 van het bestemmingsplan. Hieruit volgt dat bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 0,3 m -mv rekening dient te worden met eventuele archeologische resten.⁴ De omvang van de geplande ingrepen overschrijdt deze grenzen.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

⁴ www.ruimtelijkeplannen.nl

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

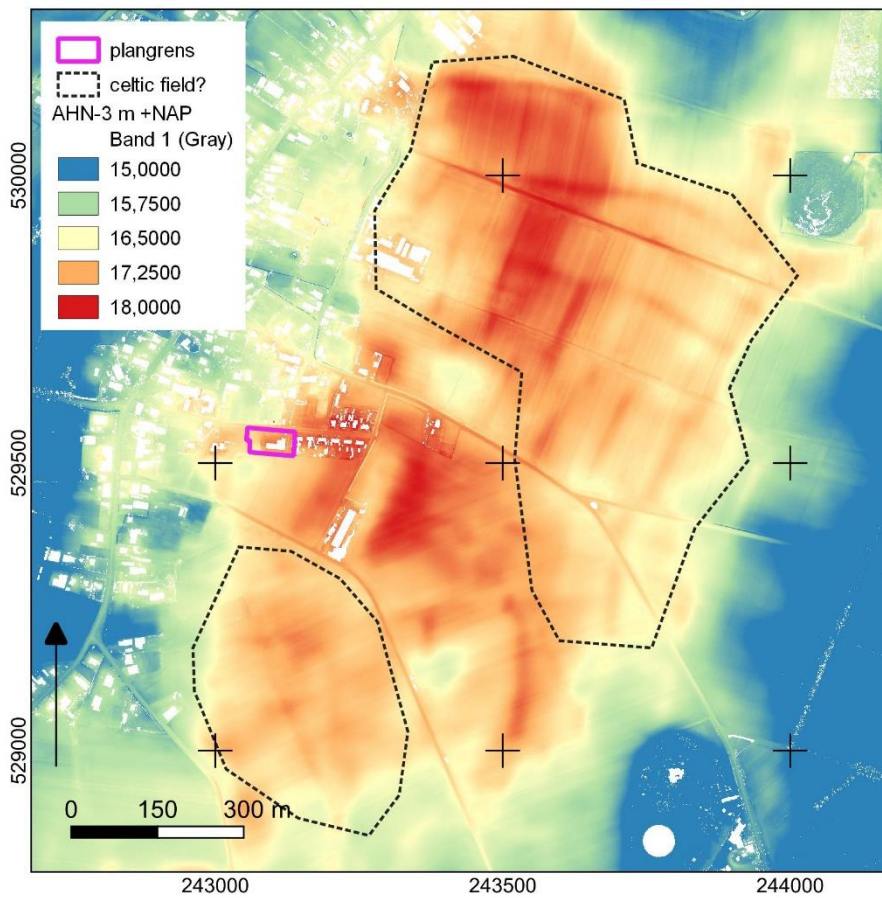
Gees ligt op uitlopers van het Fries-Drents keileemplateau. Uit de geomorfologische kaart blijkt dat het plangebied ligt op een dekzandrug (code B53, zie Bijlage 4). Het dekzand is afgezet in verschillende fasen aan het eind van de laatste ijstijd, ongeveer 10.000 jaar geleden. Geologisch gezien behoort het dekzand bij de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden. Ten westen liggen grondmorenewelvingen (code L11) en een beekdalbodem (code R42). De keileem, die ook onder de zandrug verwacht wordt, is ingedeeld bij het Laagpakket van Gieten, Formatie van Drenthe.⁵ Op de landschapskaart (zie afbeelding 5) van de gemeente is het plangebied eveneens gekarteerd als dekzandrug, die ten zuiden en oosten begrensd wordt door de Geeser es.⁶ Deze es heeft zich in de late middeleeuwen en nieuwe tijd ontwikkeld. Vooral ten oosten van het plangebied is de hoogte waarop deze es ligt goed zichtbaar (zie afbeelding 3). De kleine hoogteverschillen in de vorm van smalle ruggetjes zichtbaar op de hoogtekaart zijn mogelijk oude walletjes behorende bij deze es of het zijn overblijfselen van een tot nu toe onbekend *celtic-field* (raatakker).⁷

Op de landschapskaart is ten westen van Gees een dalvormige laagte aanwezig, die ook op de hoogtekaart zichtbaar is. Het plangebied ligt op de westelijke rand van het plateau, op de overgang naar het lager gelegen beekdal.

⁵ De Mulder 2003

⁶ ADC 2011

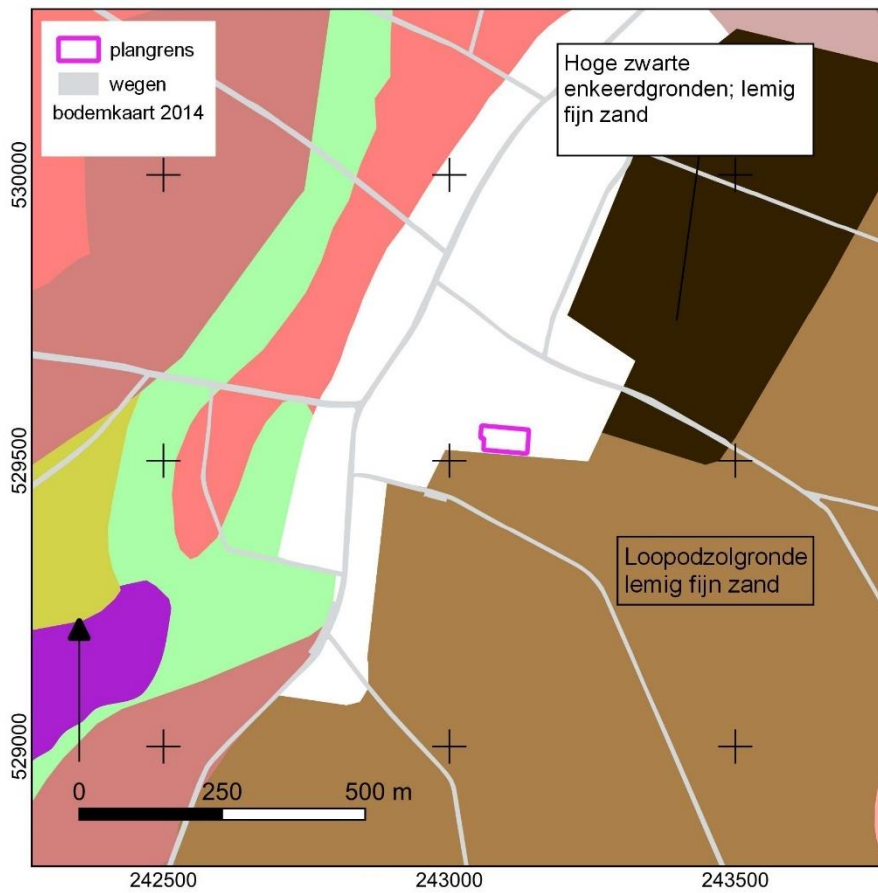
⁷ AHN-3 2015-2019

Afbeelding 3. Ligging van het plangebied op het AHN.⁸

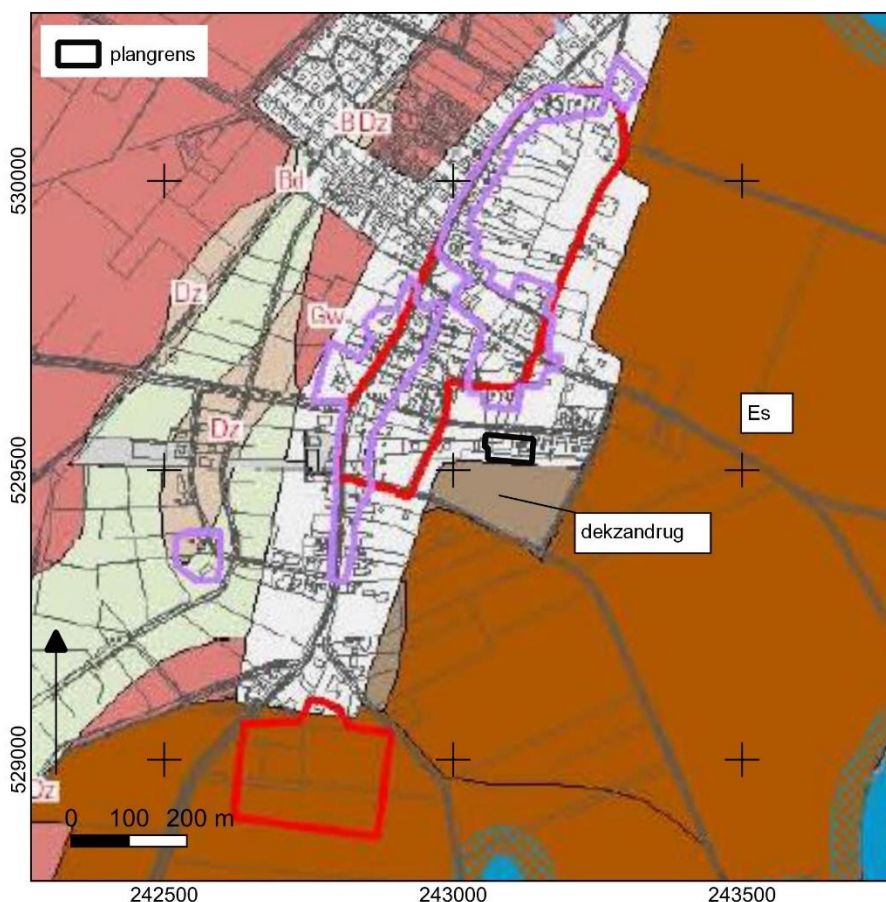
In afbeelding 4 is de bodemkaart opgenomen waarop de overgang in het landschap van hoog in het oosten naar laag in het westen tot uiting komt in bodemtype. De hoge gronden in het oosten zijn enkeerdgronden en looppodzolgronden. Deze gronden zijn grotendeels ontstaan op dekzandruggen door het opbrengen van plaggenmest op de Geeser es (zie afbeelding 8). Ten westen van Gees liggen veldpodzolgronden, die het gevolg zijn van hogere grondwaterstanden en bekeerdgronden, die zich vormen onder hoge grondwaterstanden waardoor organisch materiaal slecht wordt afgebroken en zich ophoopt op het maaiveld.

⁸ AHN-3 2018-2022

Afbeelding 4. Plangebied op de bodemkaart.⁹

⁹ Alterra 2014

Afbeelding 5. Landschaps- en archeologische verwachtingskaart.¹⁰ Met geel is de voorde aangegeven. Het grijze gebied ten noordwesten is vrijgegeven na onderzoek.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 5 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied, een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn de volgende waarnemingen bekend.

Objectnummer 1070941 (150m NW). Bij niet archeologisch graafwerk zijn een tiental fragmenten kogelpotaardewerk gevonden uit de late middeleeuwen, 12^e- 14^e eeuw.

Objectnummer 1037857 (320m NO). Dit betreft de vondst van een vuurstenen bijl uit het Neolithicum. De vondst werd gedaan in 1949.

¹⁰ ADC 2011

Objectnummer 1160338 (630 m ZO, Geeser es). Een vondst van een gouden munt, een halve Reaal van Philips (1555-1598).

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde en van hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

AMK-terrein 14500 (200m W en N). Terrein met bewoningssporen uit de Vroege-, en Late Middeleeuwen. Het betreft Gees, zoals weergegeven op de topografische militaire kaart van 1853. Gees is een oud esdorp (typologie T. Spek). Onder de kern bevinden zich mogelijk sporen van vroegere bewoning.

AMK-terrein 14365 (500m Z). Terrein met daarin mogelijk sporen van begraving uit de Late Romeinse tijd/Vroege Middeleeuwen. Bij een ontzanding in 1966 werden hier urnenscherven, crematieresten en houtskool uit die periode gevonden. Bij boringen in 1999 (ROB) bleek dat de ontzanding weinig omvangrijk moet zijn geweest, en dat het bodemprofiel grotendeels nog ongestoord was.

2.3.4 GEMEENTELIJKE BELEIDSKAART

Op de beleidsadvieskaart van de gemeente Coevorden uit 2012 ligt het plangebied in de 50 m bufferzone die getrokken is om de historische kern van Gees (AMK-terrein 14500).¹¹ Voor de bufferzone geldt hetzelfde beleid als voor de historische kern zelf.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied zijn drie kleine gebieden al eerder archeologische onderzocht (zie Bijlage 5).

Zaaknummer 2298176100 (400m NNW). Door middel van een archeologisch booronderzoek is een tot in de C-horizont geroerd bodemprofiel vastgesteld. De archeologische verwachting is bijgesteld naar laag.¹²

Zaaknummer 2135843100 (100m W). In 2006 is een onderzoek gedaan bij de uitbreiding van Partycentrum de Zwerfkei te Gees. RAAP rapport 1911.¹³ Bij het booronderzoek zijn diepgaande bodemverstoringen vastgesteld.

Zaaknummer 5179127100 (450m Z). Een deel van het plangebied krijgt een hoge verwachting. Echter in het deel waar gebouwd gaat worden is de bodem geroerd. Een vervolgonderzoek is niet nodig.¹⁴

¹¹ Gemeente Coevorden 2012

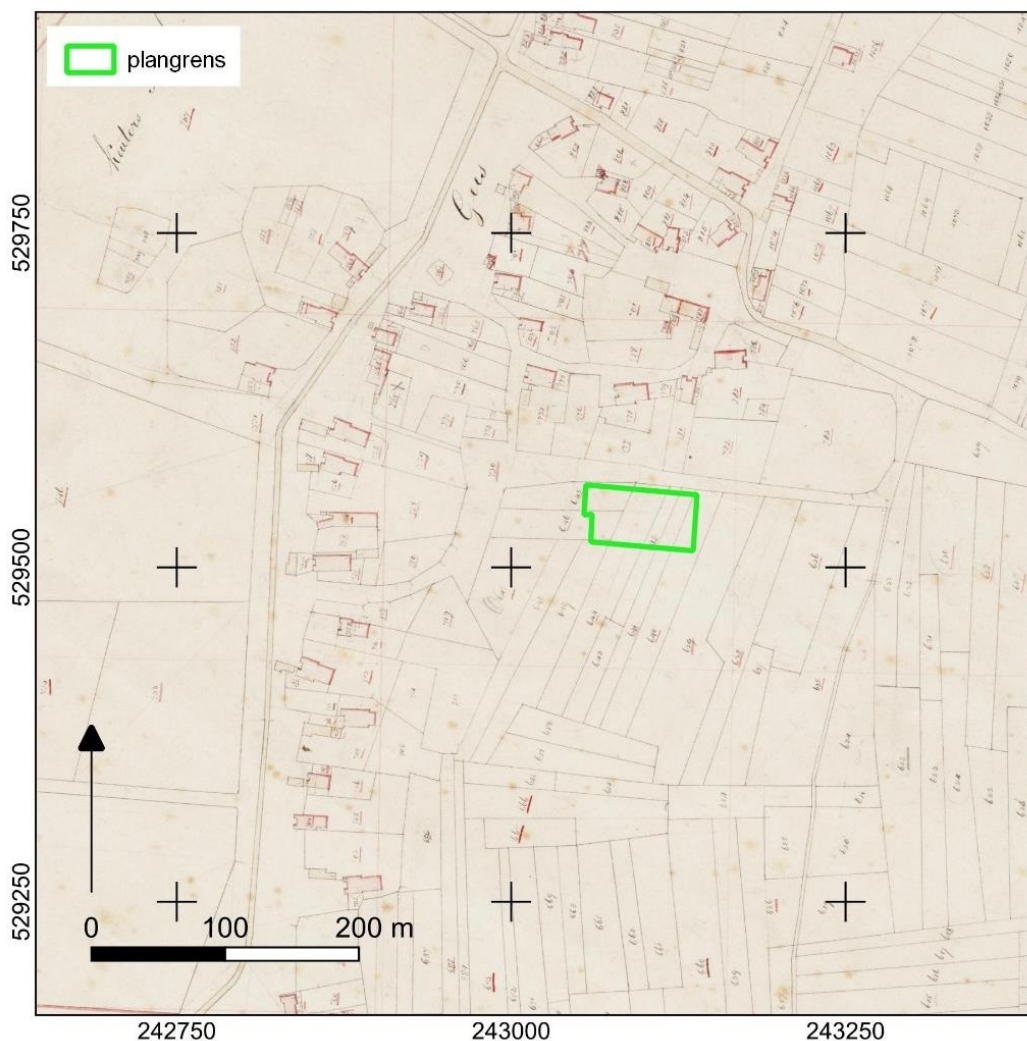
¹² De Roller 2010

¹³ Pruijm 2006

¹⁴ Nijdam 2022

2.4 OUDE KAARTEN EN KORTE HISTORIE

Het dorp Gees wordt genoemd in historische bronnen in 1207 en 1217 AD. De betekenis van deze plaatsnaam is nog niet helder. Gedacht wordt aan onvruchtbare grond.¹⁵ Uit de minuutplan (zie afbeelding 6) blijkt dat het plangebied in het begin van de 19^e eeuw in gebruik was als akkerland. De akkers (es) zijn verdeeld in smalle stroken die duiden op een relatief late ontginning (zie afbeelding 6). De situatie verandert door de jaren heen nauwelijks. In 1940 staat er al een school, mogelijk een voorganger van de huidige school die tenminste vanaf tenminste 1970 op deze plek staat en rond 1996 vernieuwd is.¹⁶

Afbeelding 6. Uitsnede van de minuutplan 1811-1832.¹⁷

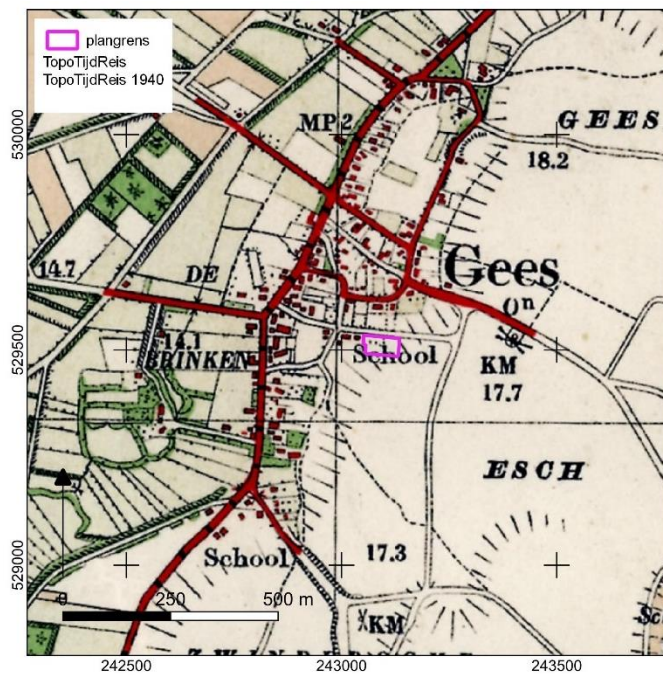
¹⁵ Van Berkel & Samplonius 2006

¹⁶ www.bagviewer.kadaster.nl

¹⁷ Kadaster 1811-1832

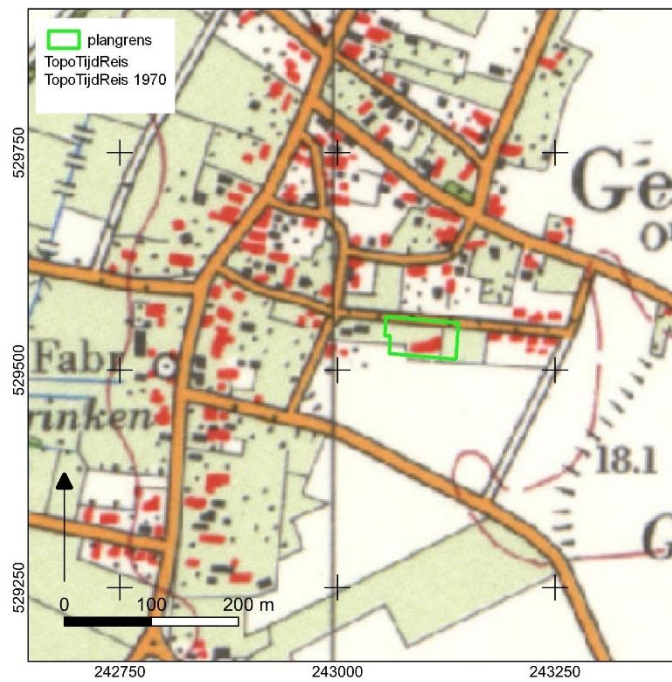
Afbeelding 7. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1900.¹⁸

Afbeelding 8. Uitsnede uit de militair topografische kaart van 1940.¹⁹

¹⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1900

¹⁹ Bureau Militaire Verkenningen 1940

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1970.²⁰

Afbeelding 10. Uitsnede uit de topografische kaart van 2000.²¹

²⁰ Kadaster 1970

²¹ Kadaster 2000

HOOFDSTUK **3** CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Het onderzoek is uitgevoerd conform protocol SIKB KNA 4002. Het plangebied is gelegen op het keileemplateau van Drenthe op de overgang van het historische dorp Gees en de bijbehorende es. Tot 1970 is het terrein in gebruik geweest als akkerland, daarna als school met plein en tuin. Onder de middeleeuwse es dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van een *celtic-field*.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Het plangebied heeft hoge archeologische verwachting voor de periode Neolithicum – late middeleeuwen en een middelhoge verwachting voor de jagers en verzamelaars uit de periode laat-Paleolithicum – Mesolithicum. In de Nieuwe tijd is de locatie in gebruik geweest als akker.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).²² Indien daadwerkelijk een *celtic-field* aanwezig is, is de verwachting hoog voor resten van een akkerlaag uit de periode ijzertijd – vroege middeleeuwen. Deze laag zou zich kunnen bevinden onder de gehele Geeser es.

De natuurlijke bodem wordt gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk neolithicum, in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het Pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken. In het geval van een *celtic-field* kan onder een esdek een oude akkerlaag aanwezig zijn. De podzolbodem (E, A en B-horizonten) zijn dan opgenomen in deze oude akkerlagen.

²² bron: Tol e.a., 2006.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van versterking en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus met kans op nederzettingen in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld²³ en gedeponereerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van zes verkennende boringen om de bodemopbouw in het plangebied te bepalen. Er kon niet geboord worden ter plaatse van het schoolgebouw en een klein bijgebouwtje (zie Bijlage 6)

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm tot maximaal 140 cm -mv. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn ingemeten met een GPS met een nauwkeurigheid van 1,0 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN-3. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in Bijlage 8. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen Bijlage 7.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

In het plangebied zijn opgebrachte gronden, een subrecente bouwvoor en een oude akkerlaag scherp overgaand in een C-horizont in dekzand aangetroffen. Alleen in boring 1 was de bodem geroerd tot in de C-horizont.

De resultaten van de zes boringen zijn samengevat in de onderstaande tabel. In boring 1 is onder een opgebrachte laag van 55 cm een recente geroerde bodemlaag met glas aangetroffen tot 110 cm -mv. In de overige boringen is steeds een opgebrachte grond aanwezig op de subrecente bouwvoor gelegen op een uitgeloopte akkerlaag (fossiele akkerlaag), die scherp overgaat in dekzand. In boring 5 liggen

²³ Nijdam 2023

onder de subrecente bouwvoor nog twee fossiele akkerlagen, beiden 20 cm dik. De subrecente bouwvoor bestaat uit donkergrijs, matig humeus, matig fijn, zwak siltig zand. De uitgeloopte akkerlaag is grijsbruin, zwak humeus en betreft eveneens matig fijn zand, evenals de onderliggende licht- tot donkergele C-horizont in dekzand. Alleen in boring 1 is een kiezel aangetroffen in de C-horizont, mogelijk gaat het om keizand.

Boring	Top uitgeloopte akker m +NAP en dikte	Dikte opgebrachte geroerde laag in cm	Dikte subrecente bouwvoor (cm)	Dikte geroerde pakket (cm)
1	-	110	afgegraven	110
2	16,35 (35 cm)	70	10	80
3	16,4 (35 cm)	30	40	70
4	16,55 (20 cm)	35	30	65
5	16,6 (20 cm) 16,4 (20 cm)	45	20 + 20	70
6	16,15 (15 cm)	55	afgegraven	55

Tabel 2. Aard en hoogteligging van de intacte bodem, dikte geroerde en interpretatie.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

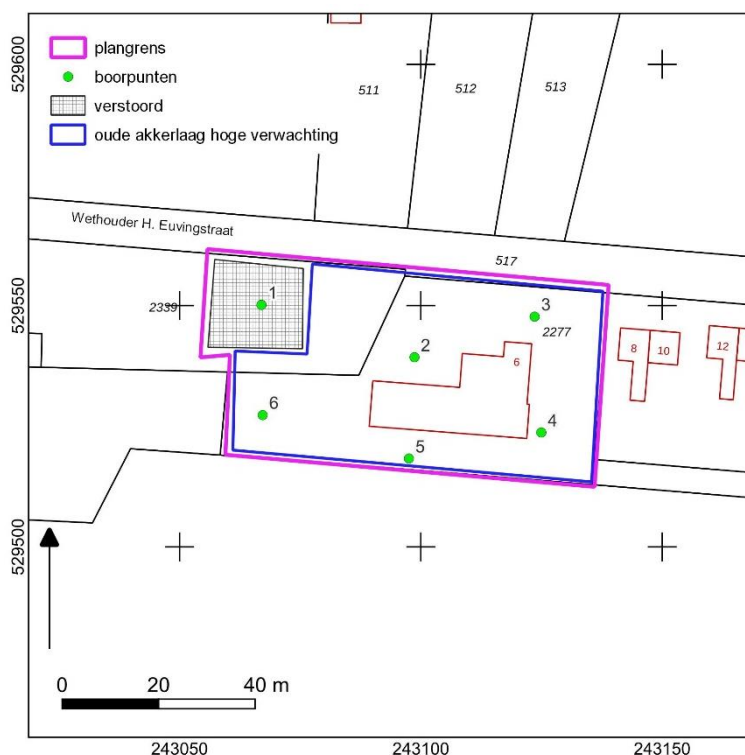
In het plangebied is een uitgeloopte oude akkerlaag aangetroffen die samen met de hoogtekaart uit afbeelding 3 een aanwijzing vormt voor de aanwezigheid van een *celtic-field* in het plangebied en onder de gehele Geeser es. In boring 1 is de bodem afgegraven. Hier worden geen archeologische resten meer verwacht. In boring 6 ligt de oude akkerlaag direct onder een recent geroerd pakket.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

De hoge archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek voor de aanwezigheid van resten behorende tot oude landbouwnederzettingen is met de aanwezigheid van de oude akkerlaag bevestigd. De aangetroffen uitgeloogde akkerlaag heeft vrij zeker een ouderdom die teruggaat tot de periode vóór de late middeleeuwen. Om de exacte ouderdom te bepalen is nader onderzoek noodzakelijk. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met resten van nederzettingen uit de periode Neolithicum – vroege middeleeuwen.

Als gevolg van grondbewerking kan de archeologische verwachting voor de periode laat-Paleolithicum – Mesolithicum, bestaande uit kampementen van jagers en verzamelaars naar laag worden bijgesteld.

Uitzondering op de hoge verwachting is de zone rondom boring 1 waar grond is afgegraven. Daarnaast is de bodemopbouw onder het schoolgebouw niet onderzocht, voornamelijk wordt er vanuit gegaan dat de bodem hier nog deels intact is.

Afbeelding 11. Verwachtingskaart

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Het wordt aangeraden om graafwerkzaamheden in het adviesgebied dieper dan 50 cm -mv te voorkomen. Is dit onwenselijk of niet werkbaar dan wordt aangeraden om een archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren door middel van een karterend proefsleufonderzoek. Voor het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld en te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid in dit geval de gemeente Coevorden.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar regio-archeoloog, dr. O. Satijn.

literatuur

- Berkel, G. en K. Samplonius, 2006. *Nederlandse plaatsnamen herkomst en historie*.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- De Roller, G.J., 2010. *Archeologisch bureau- en booronderzoek Dorpsstraat 42 te Gees, gemeente Coevorden (DR). MUG-publicatie 2010-101*.
- Gemeente Coevorden 2012. *Het Kapitaal van Coevorden, Erfgoednota incl. Beleidskaart Archeologie*.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Nijdam, L.C., 2022. *Bureauonderzoek & Inventariserend veldonderzoek verkennende fase. Holtweg 7, Gees (gemeente Coevorden, Drenthe)*. Laagland Archeologie rapport 854.
- Nijdam, L.C., 2023. *Laagland Archeologie Plan van Aanpak IVO-verkennende fase. Plangebied Wethouder H. Euvingstraat 6 te Gees, gemeente Coevorden*.
- Pruim, J., 2006. *Plangebied Partycentrum de Zwerfkei te Gees, gemeente Coevorden. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 1911.

Archeologische databases/internetbronnen (geraadpleegd januari 2023)

ArchisIII
bagviewer.kadaster.nl
ruimtelijkeplannen.nl
topotijdreis.nl

Gebruikte kaarten (geraadpleegd januari 2023)

ADC, 2011. *Cultuurhistorische Inventarisatie van de Gemeente Coevorden. ADC-rapport 2760. Kaart 4. Landschaps- en archeologische verwachtingskaart*.

AHN-3 2014-2019. *Actueel Hoogtebestand Nederland*. Geraadpleegd via www.ahn.nl.

Alterra 2014. *Digitale bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Geraadpleegd via www.nationaalgeoregister.nl

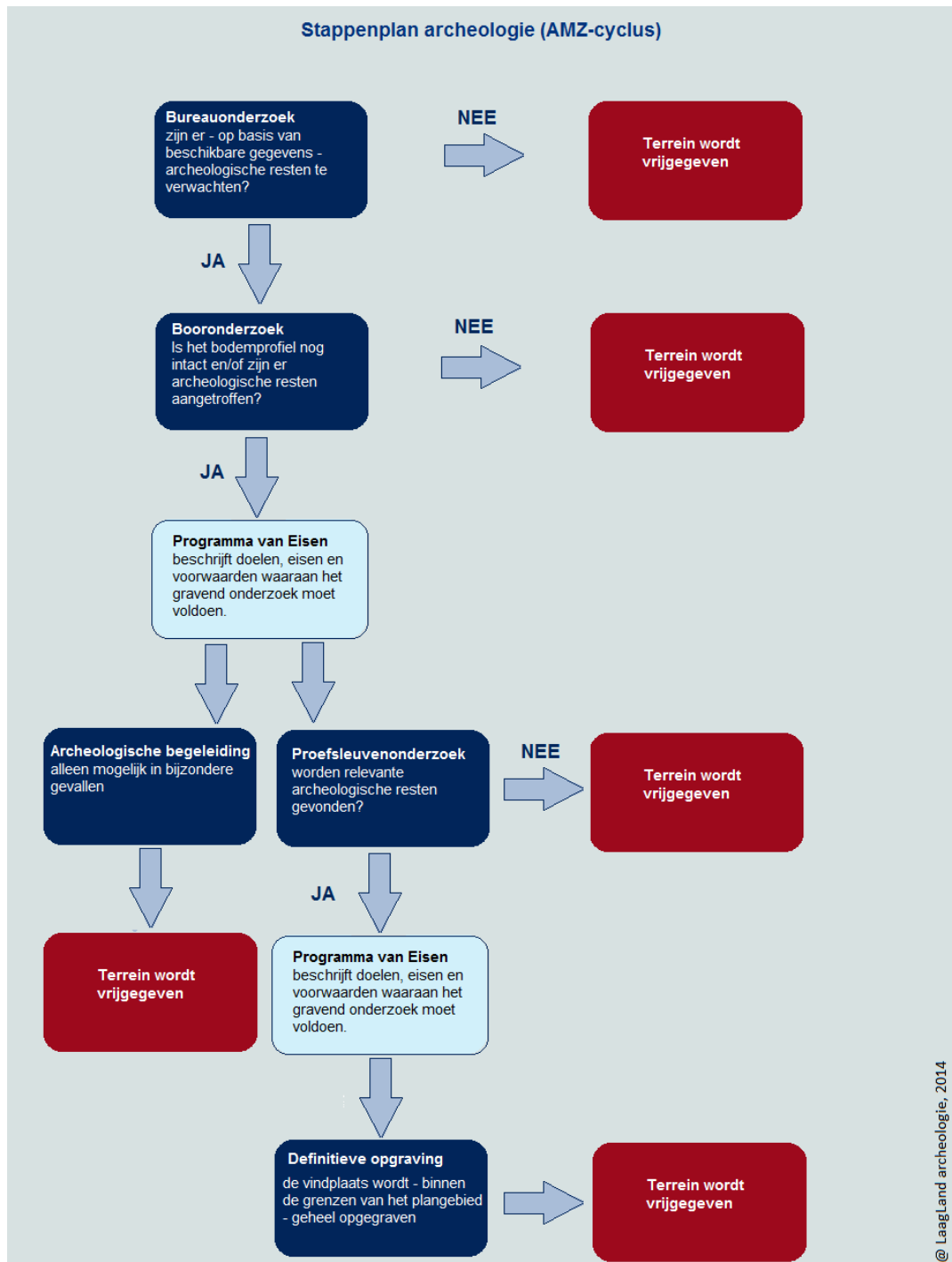
Alterra 2019. *Digitale geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*. Geraadpleegd via www.pdok.nl

Bureau Militaire Verkenningen 1870-1950. *Militaire Topografische Kaarten van Nederland schaal 1:25.000*. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl.

Kadaster 1811-1832. *Minuutplan Oosterhesselen, Drenthe, sectie B, blad 07 (MIN3019B07)*. Geraadpleegd op <https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>

Kadaster 1950-2010: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000*. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl.

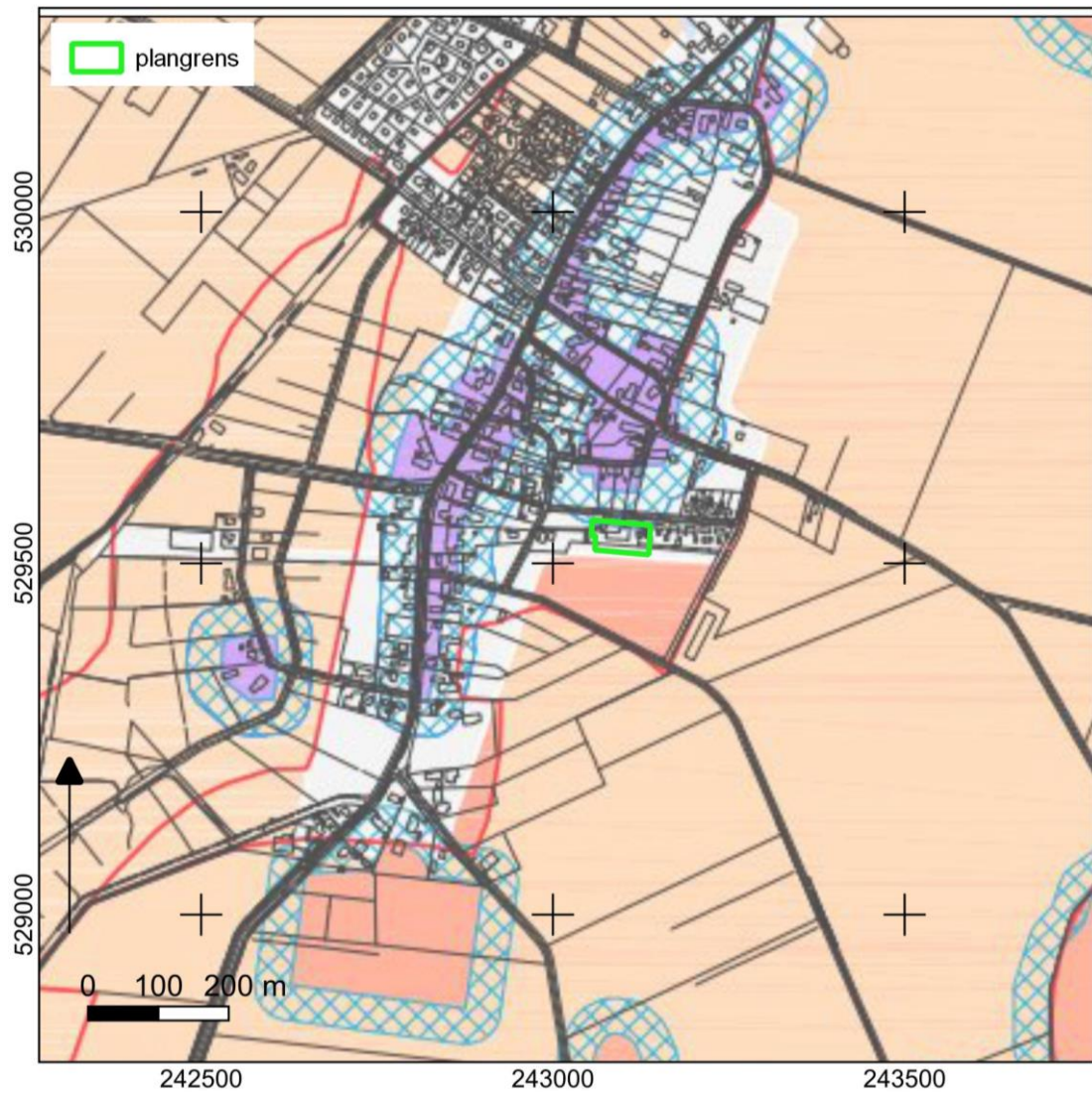
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

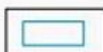

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden		Datering	
Nieuwe tijd	C	1795	
	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum	Jong	35.000
		Midden	250.000
		Oud	
	@ Laagland Archeologie, 2014		

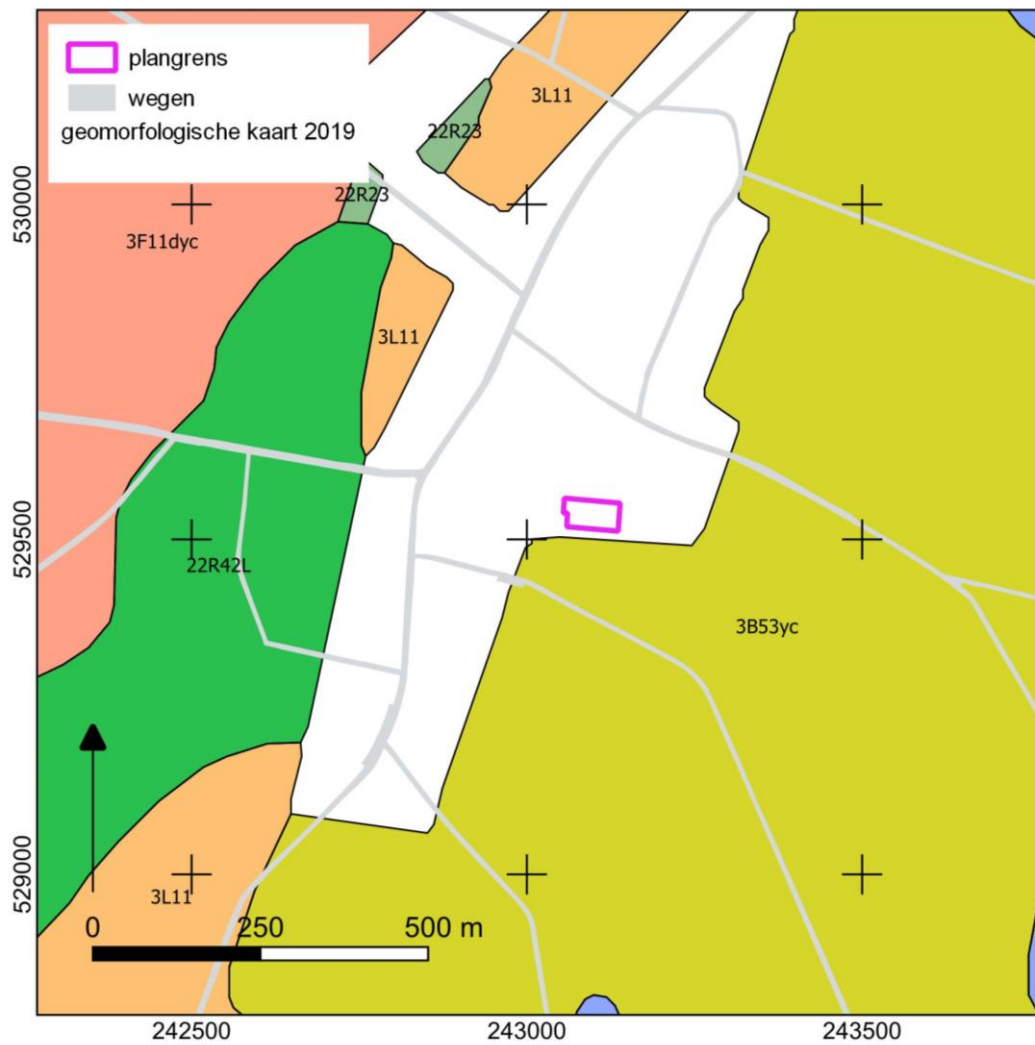
BIJLAGE 3 BELEIDSKAART

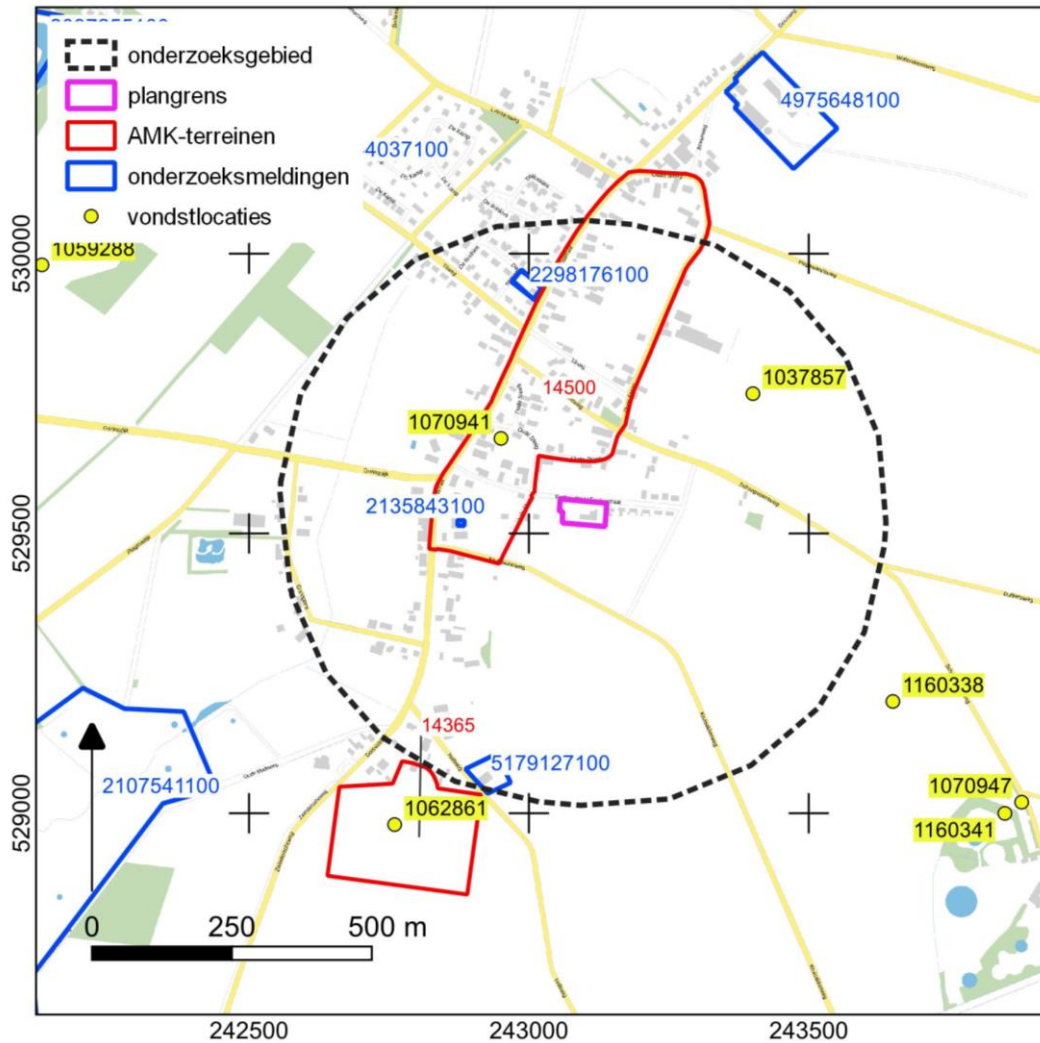
Legenda zie volgende bladzijde.

Gemeente Coevorden Beleidskaart archeologie		
Legenda		
Categorie	Dit omvat	Vrijstelling
1	 Deze gebieden betreffen modern bebouwd gebied, woonwijken na 1945, verstoorde gebieden en gebieden die op grond van hun landschappelijke en bodemkundige situatie weinig kansrijk zijn op de aanwezigheid van archeologische resten.	n.v.t.
2	 Deze gebieden betreffen zandige en veulge beekdalbodems, (eenmans)essen en de celtic fields Noord-Sleen/Achteres, Erm/Ermerzand. Daarnaast ook de archeologische terreinen zijnde geen AMK-terreinen en gebieden die op grond van hun landschappelijke en bodemkundige situatie kansrijk zijn op de aanwezigheid van archeologische resten.	500 m ² en >30cm -mv
3	 Historische kernen. De omvang van deze kernen is gebaseerd op de Hottinger kaart. Voor een aantal kernen in het noordelijk deel is tevens de Franse kaart geraadpleegd.	100 m ² en >30cm -mv
4	 Deze gebieden betreffen AMK-terreinen met agrarisch gebruik, bekende en veronderstelde voorden, gekarteerde zandkopjes, veentjes (dobbies, plngo's, uitblazingskommen, depressies) en de celtic fields Gees/Tilweg, Zwinderen/Zwinderse es, Oosterhesselen/Achterste veld, Schoonoord/Sleenerzand, Sleen/Noord- en Zuidleenerloo en Den Hool/Hoolingerveld.	0 m ² en >30cm -mv
5	 Deze gebieden betreffen AMK-terreinen liggend in natuurgebieden en de historische kern van de stad Coevorden.	0 m ² 0cm -mv
6	 Wettelijk beschermde monumenten.	0 m ² 0cm -mv
Provinciaal Belang Archeologie		
7	 Prehistorische route met 200m buffer.	
	 Selectie AMK-terreinen, essen, beekdalen.	
8	 50m-Buffer rond AMK-terreinen, historische kernen, veentjes, eenmansessen en overige archeologische terreinen.	n.v.t.
	 Water.	n.v.t.

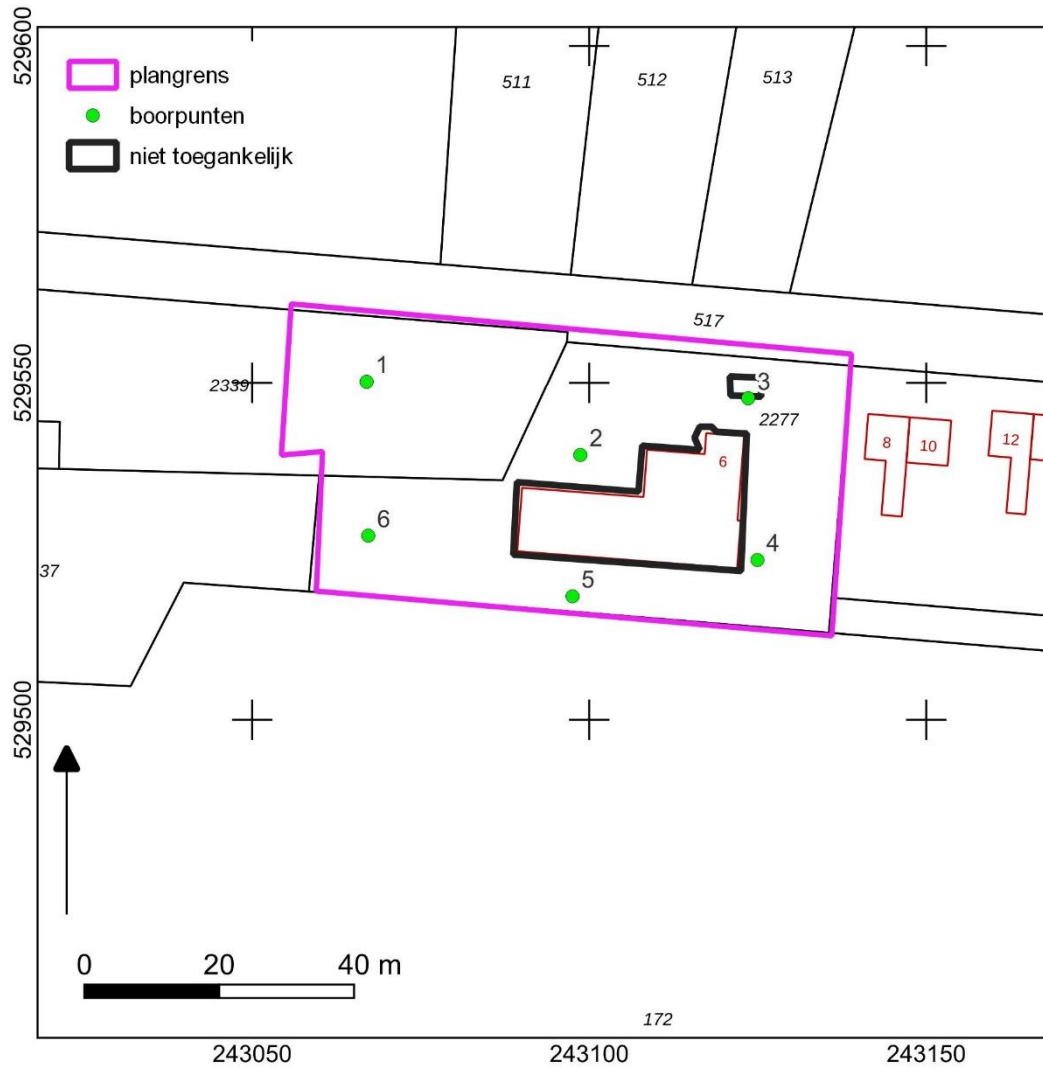
BIJLAGE 4 GEOMORFOLOGISCHE KAART

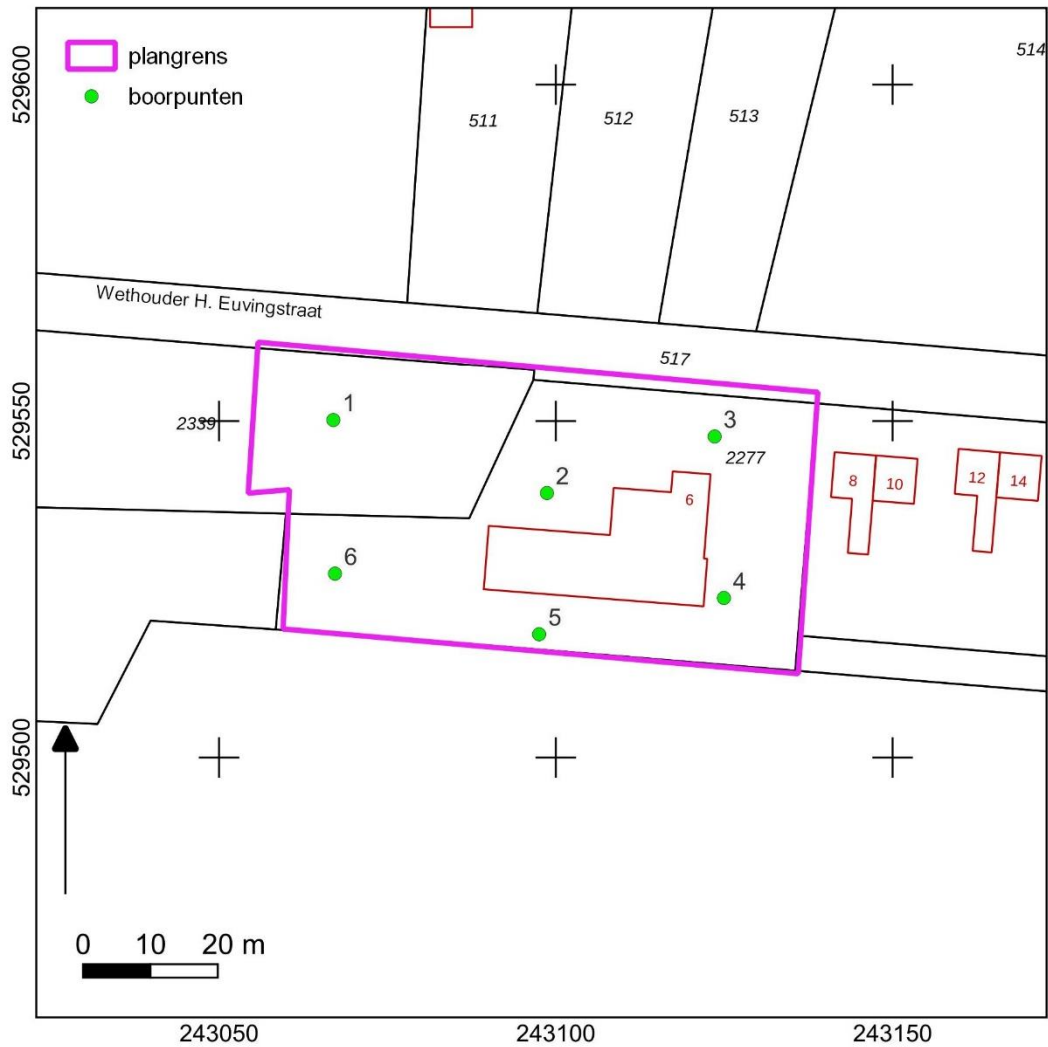
BIJLAGE 5 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 6 NIET TOEGANKELIJK DELEN PLANGEBIED

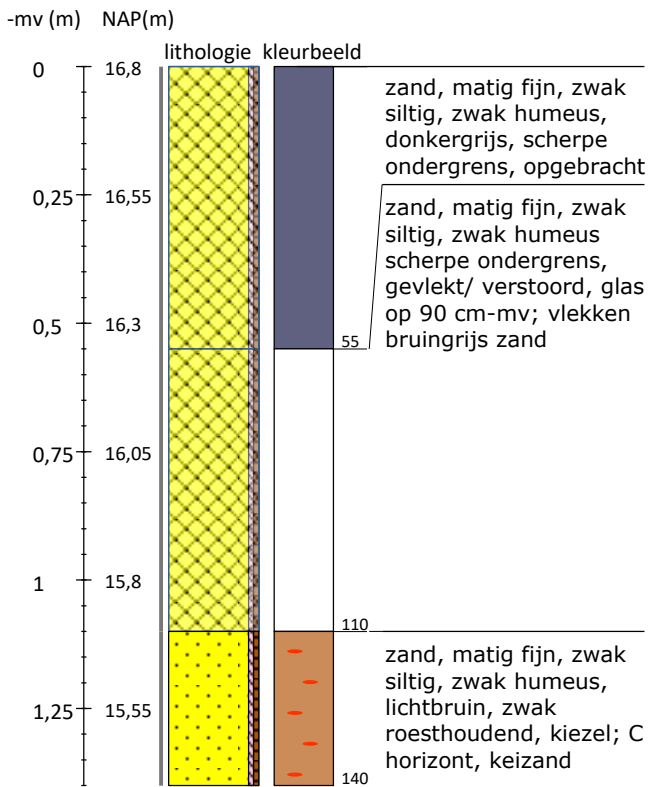
BIJLAGE 7 BOORPUNTENKAART

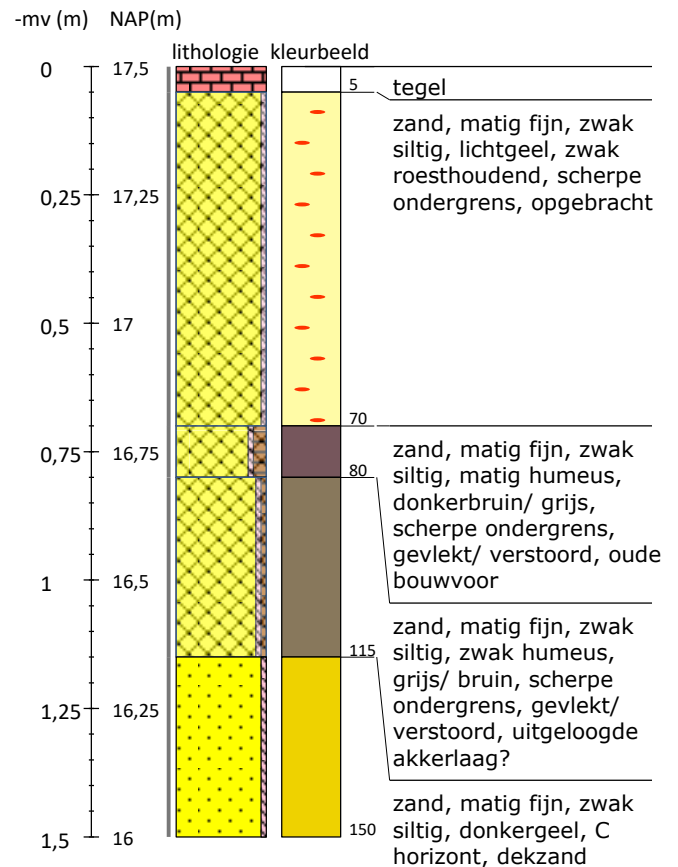
BIJLAGE 8 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

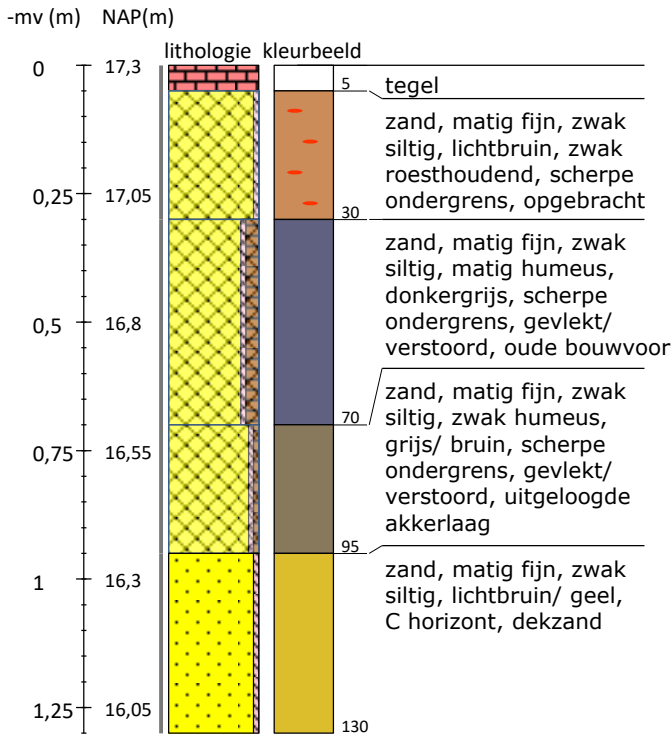
Boring 1 RD-coördinaten: 243067/529550

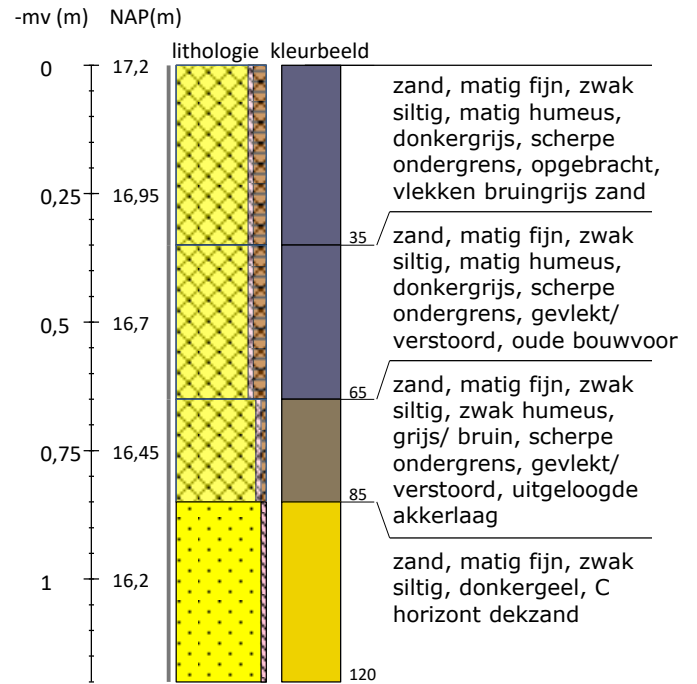
Boring 2 RD-coördinaten: 243099/529539

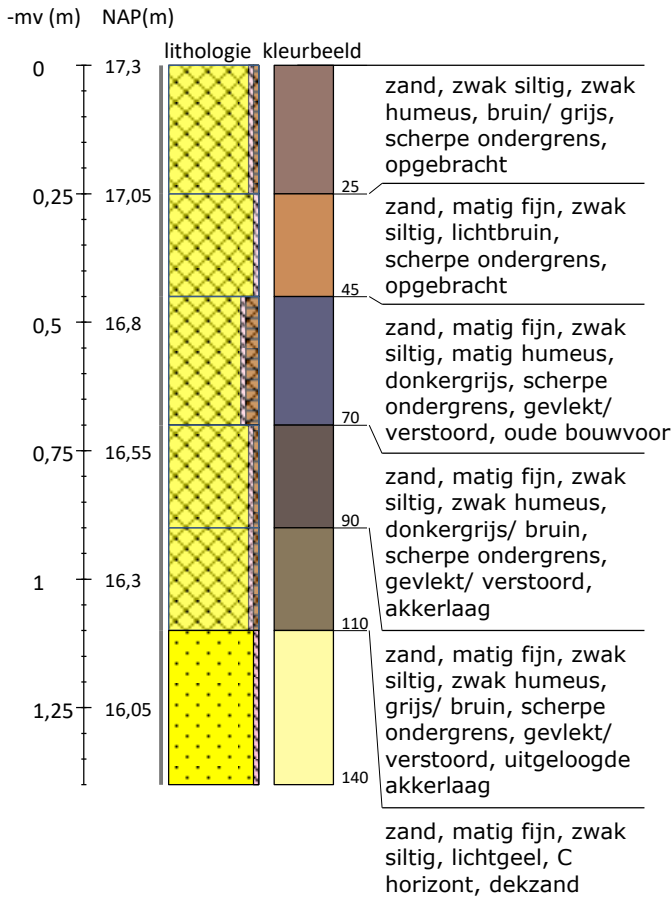
Boring 3 RD-coördinaten: 243124/529548

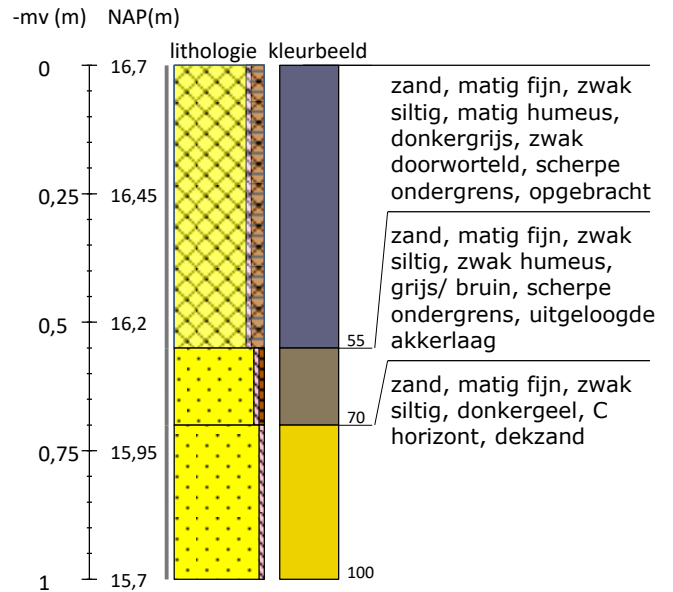
Boring 4 RD-coördinaten: 243125/529524

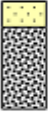
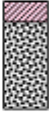

Boring 5 RD-coördinaten: 243098/529518

Boring 6 RD-coördinaten: 243067/529527

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)					
<p>Zand</p> Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	<p>Veen</p> Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	<p>Zandmediaan</p> <p>uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm</p> <p>Zandsortering</p> <p>goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3</p>	<p>Boortype</p> Edelmanboor ø 7 cm Edelmanboor ø 10 cm Edelmanboor ø 12 cm Edelmanboor ø 15 cm Guts ø 2 cm Guts ø 3 cm Zuigerboor Riverside boor ø 7 cm	<p>Inclusies/archeologische indicatoren</p> <p>(resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, asderwerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat)</p> <p>weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%</p>	<p>Boortype</p> Mechanische boor ø 10 cm Mechanische boor ø 12 cm Mechanische boor ø 15 cm Mechanische boor ø 20 cm
<p>Klei</p> Klei, zwak siltig Klei, matig siltig Klei, sterk siltig Klei, uiterst siltig Klei, zwak zandig Klei, matig zandig Klei, sterk zandig	<p>Grind</p> Grind, zwak zandig Grind, matig zandig Grind, sterk zandig Grind, uiterst zandig Grind, siltig	<p>Begrenzing onderliggende laag</p> <p>scherp overgangsg gebied < 0,3 cm onscherp overgangsg gebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsg gebied 3 cm - < 10 cm</p>	<p>Grondwaterstand</p> GHG GWG GLG <p>Grondwaterstand</p> <p>GHG ▲ GWG ▼ GLG ◆</p>	<p>Overige toevoegingen</p> zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig	<p>Kalkgehalte</p> <p>kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO₃</p>
<p>Leem</p> Leem, zwak zandig Leem, sterk zandig verstoord					<p>© Boorsten www.boorsten.nl</p>